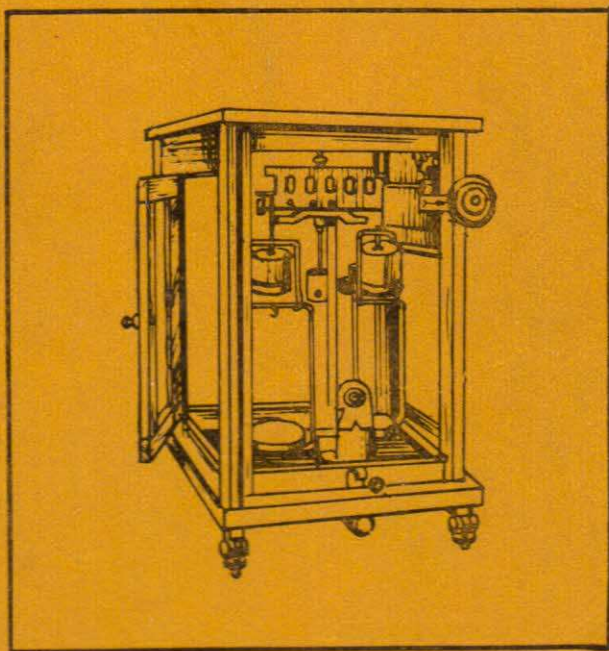

1 2006

9515

Қ.С.ҚҰЛАЖАНОВ

АНАЛИТИКАЛЫҚ ХИМИЯ

1 2006/9515

Қ. С. ҚҰЛАЖАНОВ

АНАЛИТИКАЛЫҚ ХИМИЯ

Қазақстан Республикасы Білім министрлігі жоғары оқу орындарының студенттеріне арналған оқулық ретінде ұсынған

АЛМАТЫ "БІЛІМ" 1994
М. ҚАЖЫБАЙҚОВТЫҢ АТЫНДАҒЫ ХИМИЯ ҒИЛМІ АКАДЕМИЯСЫ

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз	3
I Бөлім	
АНАЛИТИКАЛЫҚ ХИМИЯНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ	
1-тарау. Анализдің негізгі принциптері	4
1.1 Аналитикалық химия міндеттер	—
1.2 Аналитикалық химияның даму кезеңдері	6
1.3 Д. И. Менделеевтің периодтық заңы және аналитикалық химия	9
1.4 Химиялық, физикалық және физика-химиялық (аспаптық) анализ әдістері туралы ұғым	11
2-тарау. Ерітіндідегі реакциялардың жалпы сипаттамасы	12
2.1 Химиялық жүйелер туралы ұғым	—
2.2 Реакцияның жүру жағдайы	14
2.3 Реакция кинетикасы	16
2.4 Термодинамикалық тепе-теңдік	18
2.5 Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы	21
3-тарау. Қышқылды-негіздік тепе-теңдік	24
3.1 Қышқылдар мен негіздердің протолиттік теориясы	—
3.2 Еріткіштер	25
3.3 Автопротолитиз	27
3.4 Қышқыл мен негіздердің (протолиттер) күші	29
3.5 Күшті және әлсіз протолиттер	30
3.6 Қышқыл мен негіздердің сулы ерітіндідегі тепе-теңдігі	32
3.6.1 Бір негізді күшті және әлсіз қышқылдар	33
3.6.2 Бір негізді күшті және әлсіз негіздер	36
3.6.3 Қышқылдар немесе негіздер қоспасы	38
3.6.4 Көп негізді қышқылдар және негіздер	39
3.6.5 Таралу диаграммалары	43
3.7 Буферлі ерітінділер	47
3.8 Тұздардың гидролизі	52
4-тарау. Комплекс түзілу реакциялары	56
4.1 Комплекс түзілу реакциясының теориялық негіздері	58
4.2 Комплекстеуші реактивтерді қолдану	63
5-тарау. Тотығу-тотықсыздану тепе-теңдігі	64
5.1 Тотығу-тотықсыздану потенциалдары	65
5.2 Редокс-потенциалдың мәніне әр түрі факторлардың әсері	69
5.2.1 Тотыққан және тотықсызданған түрлер концентрациясының әсері	—
5.2.2 Қышқылды-негіздік әрекеттесудің әсері	—
5.2.3 Комплекс түзушінің әсері	70
5.2.4 Тұнба түзілуінің әсері	—
5.2.5 Басқа факторлардың әсері	71
5.3 Тотығу-тотықсыздану реакцияларының ерекшеліктері	72
5.4 Судың тотығу-тотықсыздану қасиеттері	73

5.5 Редокс тепе-теңдігінің константасы	74
6-тарау. Гетрогендік жүйедегі химиялық тепе-теңдік, тұнба-ерітінді	75
6.1. Ерігіштік көбейтіндісі	—
6.2. Тұнбалардың ерігіштігіне әсер ерітін факторлар	81
7-тарау. Бөлу, бөліп шығару және концентрлеу әдістері	86
7.1. Концентрлеу және бөлу әдістерінің жалпы сипаттамасы	—
7.2. Тұндыру-бөлу әдісі	88
7.3. Коса тұну — концентрлеу әдісі	89
7.4. Экстракция (шаймалау)	90
7.5. Хроматография	92
7.5.1. Адсорбциялық хроматография	93
7.5.2. Ион алмастырғыш хроматография	94
7.5.3. Тұндыру хроматографиясы	95
7.5.4. Таралу хроматографиясы	96
7.5.5. Тотығу-тотықсыздану хроматографиясы	97
7.5.6. Адсорбциялы-комплекс түзуші хроматография	—
7.6. Бөлудің басқа әдістері	—
7.7. Мөлшерлік анализдің гибридік әдістері	98
8-тарау. Сапалық химиялық анализ туралы ұғым	99
8.1. Сапалық анализдің негізгі принциптері	100
8.2. Тамшылық әдіс	104
8.3. Бөлшектеу анализі	106
8.4. Жүйелі анализ	—

II бөлім

МӨЛШЕРЛІК АНАЛИЗ

9-тарау. Мөлшерлік анализ пәні және әдістері	114
9.1. Аналитикалық таразы	115
9.1.1 Аналитикалық таразыда жұмыс істеу ережелері	119
9.1.2. Мөлшерлік анализдегі есептеу ережелері	121
10-тарау. Метрологиялық сипаттамалар	122
10.1. Дұрыстық, қайталанғыштық және дәлдік	—
10.2. Кателіктерді жіктеу	123
10.3. Жүйелі қателіктер	124
10.4. Кездейсоқ қателіктер	125
10.5. Анализ нәтижелерін статистикалық өңдеу	126
10.6. Стьюдент-Фишер үлестірілуі	128
10.7. Статистикалық өңдеу мысалы	129
10.8. Кателіктерді анықтау	132
10.9. Косынды мен көбейтіндінің қателігі	133
10.10. Мәнді цифрлар	—
11-тарау. Гравиметриялық әдіс	135
11.1 Гравиметрияның мәні	—
11.2. Гравиметриялық анализ әдістерін жіктеу	136
11.3. Тұндыру әдісі	138
11.3.1. Орташа татпаны таңдап алу	139
11.3.2. Өлшеу	141
11.3.3. Еріту	—
11.3.4. Тұндыру	142
11.3.5. Тұнбаның ластануы	147
11.3.6. Сүзу	151
11.3.7. Тұнбаны жуу, кептіру және қатты қыздыру	152
11.4. Гравиметриялық анализдегі есептеулер	154
11.5. Әдістің жалпы бағалануы	160
11.6. Іс жүзінде қолданылуы	—
11.6.1. Судың массалық үлесін анықтау	161

11.6.2. Шикізат материалдарындағы карбонат пен кальций оксидінің масса-лық үлесін анықтау	163
11.6.3. Қосылыстарынан магнийді анықтау	166
11.6.4. Силикатты жыныстардағы темір мен алюминийді анықтау	167
11.6.5. Органикалық қосылыстарды анықтау	—
12-тарау. Титриметриялық анализ	168
12.1. Әдістің теориялық негіздері	169
12.2. Титриметриялық анализде ерітінділердің концентрацияларын өрнектеу әдістері	173
12.3. Әдістерді жіктеу	177
12.4. Титрленген ерітінділерді (стандарт) дайындау әдістері	180
12.5. Титриметриялық анализдегі есептеулер	183
12.5.1. Тура титрлеу нәтижелерін есептеу	184
12.5.2. Кері титрлеу әдісіндегі нәтижелерді есептеу	186
12.6. Қышқылды-негіздік титрлеу	188
12.6.1. Әдістің сипаттамасы	—
12.6.2. Қышқылды-негіздік индикаторлар	189
12.6.3. Жұмысшы ерітінділері және анықтаушы заттар	194
12.6.4. Күшті қышқылдар мен негіздерді титрлеудің қисық сызығы	195
12.6.5. Әлсіз қышқылды күшті негізбен титрлеу	199
12.6.6. Әлсіз негізді күшті қышқылмен титрлеу	201
12.6.7. Күші әр түрлі екі қышқылды (немесе екі негізді) титрлеу	204
12.6.8. Көп негізді қышқылдар мен негіздерді титрлеу	—
12.6.9. Әлсіз қышқылдар мен күшті негіздердің немесе әлсіз негіздер мен күшті қышқылдардың тұздарын титрлеу	209
12.6.10. Индикаторлық қателіктер	211
12.6.11. Судан тысқары титрлеу	216
12.6.12. Судан тысқары ерітінділердегі қышқылды-негіздік тепе-теңдік	217
12.7. Тұндыру әдісімен титрлеу	222
12.7.1. Тұндыру әдісінің мәні	—
12.7.2. Аргентометрия	—
12.7.3. Меркуриметрия	226
12.7.4. Анализдің басқа әдістері	227
12.8. Комплексометриялық титрлеу	228
12.8.1. Әдістің негізі	—
12.8.2. ЭДТА-мен комплекстердің құрылымы, тұрақтылығы және құрамы	229
12.8.3. Титрлеу әдісі	231
12.8.4. Жұмысшы ерітінділер	232
12.8.5. Титрлеу қисықтары	—
12.8.6. Комплексонометрия индикаторлары	234
12.8.7. Индикаторлық қателіктер	237
12.8.8. Тәжірибеде қолданылуы	239
12.9. Тотығу-тотықсыздану титрлеуі	240
12.9.1. Редоксиметрия принципі. Жіктелуі	—
12.9.2. Редоксипотенциал және оның әр түрлі факторларға тәуелділігі	—
12.9.3. Редокс-реакциялар бағыты	242
12.9.4. Редокс реакциялар жылдамдығы	243
12.9.5. Редокс реакциялар индикаторлары	246
12.9.6. Титрлеу қисықтары	247
12.9.7. Перманганатометрия	250
12.9.8. Иодометрия	252
12.9.9. Иодатометрия	261
12.9.10. Титрленетін катиондары алдын ала тотықсыздандыру	—
12.9.11. Хроматометрия	263
12.9.12. Цериметрия	265
12.9.13. Ванадатометрия	266
12.9.14. Броматометрия	267
Пайдалынған әдебиеттер	269